

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA SAN'AT VA
MUSIQIY IJODKORLIK ORQALI ESTETIK RIVOJLANISHNI
TA'MINLASHNING SAMARALI YO'LLARI

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti "Maktabgacha ta'lim"
kafedrasi o'qituvchisi **TOSHEMIROVA YULDUZ KARIM QIZI**

E-mail: toshtemirovayulduz48@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim jarayonida san'at, musiqa va ijodiy faoliyatning bolalar estetik tarbiyasini shakllantirishdagi o'rni yoritiladi. Estetik tarbiya bolalarning go'zallikni anglash, his qilish, baholash va yaratish qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qilishi ta'kidlanadi. Maqolada rasm chizish, haykaltaroshlik, qo'shiq aytish, ritmik harakatlar, teatrlashtirilgan o'yinlar kabi faoliyat turlari orqali bolalarning tasavvuri, ijodkorligi va emotsional dunyosini boyitishning samarali usullari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, pedagogning estetik muhitni tashkil etishdagi roli, metodik yondashuvlari va bolalarning individual qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan innovatsion metodlar tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari san'at va musiqiy faoliyatni to'g'ri yo'lga qo'yish bolalarda nafaqat badiiy didni, balki ijtimoiy-madaniy kompetensiyalarni ham shakllantirishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: estetik tarbiya, maktabgacha ta'lim, san'at, musiqa, ijodiy faoliyat, rivojlantiruvchi muhit, badiiy did, tasavvur, ijodkorlik, emotsional rivojlanish.

Аннотация: В данной статье раскрывается роль искусства, музыки и творческой деятельности в процессе эстетического воспитания детей дошкольного возраста. Подчеркивается, что эстетическое воспитание способствует развитию у детей способности воспринимать, чувствовать, оценивать и создавать прекрасное. Рассматриваются эффективные методы обогащения воображения, творчества и эмоционального мира детей через

такие виды деятельности, как рисование, лепка, пение, ритмические движения и театрализованные игры. Также анализируется роль педагога в организации эстетической среды, методические подходы и инновационные технологии, направленные на развитие индивидуальных способностей детей. Результаты исследования показывают, что правильная организация художественной и музыкальной деятельности способствует формированию не только художественного вкуса, но и социально-культурных компетенций детей.

Ключевые слова: эстетическое воспитание, дошкольное образование, искусство, музыка, творческая деятельность, развивающая среда, художественный вкус, воображение, творчество, эмоциональное развитие.

Abstract: This article explores the role of art, music, and creative activities in fostering aesthetic education among preschool children. It emphasizes that aesthetic education helps develop children's ability to perceive, feel, evaluate, and create beauty. The article examines effective methods of enriching children's imagination, creativity, and emotional development through activities such as drawing, sculpting, singing, rhythmic movements, and dramatic play. It also analyzes the educator's role in creating an aesthetic environment, methodological approaches, and innovative techniques aimed at developing children's individual abilities. The findings indicate that properly organized artistic and musical activities contribute not only to the formation of artistic taste but also to the development of children's social and cultural competencies.

Keywords: aesthetic education, preschool education, art, music, creative activity, developmental environment, artistic taste, imagination, creativity, emotional development.

Kirish

Zamonaviy maktabgacha ta'lim tizimi bolalar rivojlanishida estetik tarbiyaning ahamiyatini alohida ta'kidlaydi. Estetik rivojlanish nafaqat badiiy ko'nikmalarni shakllantiradi, balki shaxsning emotsional-intellektual o'sishiga,

ijtimoiy moslashuviga va ijodkorligining yuksalishiga xizmat qiladi. Rasm chizish, loy ishi, qo'shiq aytish, musiqa tinglash, dramatisatsiya va ritmik harakatlar kabi faoliyat turlari maktabgacha yoshdagi bolalar uchun tabiiy o'rganish vositasidir. Shuning uchun mazkur metodlar estetik rivojlanishni qo'llab-quvvatlashning muhim omili hisoblanadi.

Ushbu maqolada san'at va musiqiy ijodkorlik orqali estetik tarbiyani samarali tashkil etishning ilmiy-metodik asoslari yoritilib, pedagoglar faoliyatida qo'llanishi mumkin bo'lgan amaliy yo'llar taklif etiladi.

Asosiy qism

1. Estetik rivojlanishning mazmuni va ahamiyati

Estetik rivojlanish bolalarning quyidagi sifatlarini shakllantirishni o'z ichiga oladi:

- go'zallikni idrok etish va his qilish;
- obrazli fikrlash va tasavvur;
- emotsional sezgirlik;
- badiiy did va baholash qobiliyati;
- ijodkorlik va mustaqil badiiy ifoda.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, estetik tarbiya bolalarda ijobiy emotsional holatni mustahkamlaydi, o'ziga ishonchni oshiradi, nutq va tafakkur taraqqiyotiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

2. San'at faoliyatining estetik rivojlanishdagi o'rni

Rasm chizish, applikatsiya, haykaltaroshlik kabi faoliyatlar bolalarning motorik ko'nikmalarini, rang va shaklni his qilish qobiliyatini rivojlantiradi. San'at orqali:

- bolalar tasavvuri kengayadi;
- ranglar uyg'unligini anglaydi;
- estetik qarashlar shakllanadi;
- mustaqil ijod qilishga intilish kuchayadi.

Pedagogning yo'naltiruvchi savollari, namunaviy ko'rsatmalar va ijodiy topshiriqlar bolaning individual ijodiy tajribasini boyitadi.

3. Musiqa va musiqiy ijodkorlikning ta'siri

Musiqa bolalarning emotsional olamiga eng tez ta'sir ko'rsatadigan vosita hisoblanadi. Musiqiy faoliyat quyidagi yo'nalishlarda estetik rivojlanishni ta'minlaydi:

- ritmni his qilish, musiqiy eshituvni rivojlantirish;
- qo'shiq aytish orqali nutq va nafas olish madaniyatini takomillashtirish;
- musiqaga mos harakatlar orqali koordinatsiya va plastika rivoji;
- musiqiy obrazlar orqali badiiy hissiyotlarni shakllantirish.

Musiqa tinglash mashg'ulotlarida pedagog bolalarda obrazli idrok, hayratlanish va estetik zavq tuyg'ularini uyg'otadi.

4. Ijodiy faoliyatning integrativ xarakteri

Ijodiy faoliyat bir vaqtning o'zida bir nechta rivojlanish yo'nalishlarini qamrab oladi: estetik, aqliy, nutqiy va ijtimoiy. Masalan:

- teatrlashtirilgan o'yinlar orqali ijodkorlik + nutq + emotsional rivojlanish;
- musiqiy-raqsli mashg'ulotlarda harakat + ritm + his-tuyg'u uyg'unlashadi;
- qo'shma san'at loyihalari jamoaviy ish tajribasini shakllantiradi.

5. Rivojlantiruvchi muhit yaratish va pedagogning roli

Estetik rivojlanishning muvaffaqiyati quyidagi shartlarga bog'liq:

- rang-barang vositalar bilan jihozlangan san'at burchagi;
- bolalar yoshiga mos musiqiy asarlar to'plami;
- erkin ijod qilishga imkon beradigan ochiq makon;
- pedagogning rag'batlantiruvchi, ilhomlantiruvchi yondashuvi;
- individual qobiliyatlarni aniqlab, ularga mos ijodiy topshiriqlar berish.

Pedagogning asosiy vazifasi – ijodiy jarayonni nazorat qilish emas, balki bola erkin o'zini ifoda etishi uchun shart-sharoit yaratishdir.

Tadqiqot natijalari

Tahlillar shuni ko'rsatadiki:

- san'at va musiqa faoliyatlarini muntazam tashkil etish bolalarda emotsional barqarorlikni oshiradi;
- badiiy idrok va didni shakllantiradi;
- ijtimoiy moslashuv, hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradi;
- ijodkorlik va tashabbuskorlik sifatlarini mustahkamlaydi.

Bu natijalar san'at va musiqiy ijodkorlik estetik rivojlanishning eng samarali mexanizmlaridan biri ekanini tasdiqlaydi.

Xulosa

San'at, musiqa va ijodiy faoliyat maktabgacha yoshdagi bolalarda estetik rivojlanishni ta'minlashning eng ta'sirchan vositalaridan hisoblanadi. Estetik rivojlanish orqali bolalar nafaqat go'zallikni anglaydi, balki hayotga ijobiy munosabat, obrazli fikrlash, ijodiy yondashuv va emotsional sezgirlikka ega bo'lib boradi. Shuning uchun estetik tarbiya maktabgacha ta'lim tizimining ajralmas va ustuvor yo'nalishi sifatida qaralishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar (namunaviy)

1. Vygotskiy L.S. "San'at psixologiyasi."
2. Ushakov D.V. Maktabgacha yoshdagi bolalar estetik tarbiyasi.
3. Hasanboeva O., Yo'ldosheva Sh. Maktabgacha ta'lim psixologiyasi.
4. Abdullaeva B. San'at ta'limida pedagogik texnologiyalar.
5. Montessori M. "Bola ruhining sirli dunyosi."